

ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΠΡΟΤΑΣΗ; (Οκτώβριος 2009)

Συγγραφέας: ΣΤΕΛΙΟΣ ΨΩΜΑΣ

Αν αναζητάτε ένα γιατρικό για όλες τις αρρώστιες, καλύτερα γυρίστε σελίδα από τώρα. Αν πάλι ψάχνετε για μια ρεαλιστική διέξοδο στα σημερινά οικονομικά και αναπτυξιακά αδιέξοδα, δώστε προσοχή στα παρακάτω:

Η «πράσινη» ανάπτυξη υπόσχεται σήμερα να δώσει μία νέα ορμή στην καταρρακωμένη οικονομία, να περισώσει ή και να δημιουργήσει νέες θέσεις απασχόλησης, να μας βγάλει από το τέλμα. Και όλα αυτά, προστατεύοντας ταυτόχρονα ότι πιο πολύτιμο έχουμε: το περιβάλλον και τις βάσεις της ίδιας της ζωής.

Ακούγεται πολύ καλό για να είναι αλήθεια, γι' αυτό και υπάρχει ακόμη σκεπτικισμός για τις προοπτικές της «πράσινης» οικονομίας. Κι όμως, αν δούμε λίγο ξεκάθαρα την κατάσταση σήμερα, θα διαπιστώσουμε ότι η στροφή στην «πράσινη» οικονομία είναι σχεδόν μονόδρομος. Δίπλα και παράλληλα στην οικονομική ύφεση, ελλοχεύει ένας μεγαλύτερος κίνδυνος, αυτός των κλιματικών αλλαγών. Με ή χωρίς οικονομική κρίση, η ανθρωπότητα έχει να κερδίσει ένα μείζον στοίχημα. Ή θα αντιμετωπίσει τις κλιματικές αλλαγές, επενδύοντας στις κατάλληλες πολιτικές και τεχνολογίες ή θα υποστεί τις συνέπειες.

Η αδράνεια δεν συνιστά καν επιλογή, αφού πέραν των δυσβάσταχτων περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων, η αδράνεια ενέχει και ένα τρομακτικό οικονομικό κόστος, πολύ υψηλότερο από το κόστος που απαιτούν οι επενδύσεις στην καθαρή ενέργεια προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κλιματικές αλλαγές. Σύμφωνα με την περίφημη πια έκθεση Stern, το κόστος της αδράνειας μεταφράζεται σε μείωση του παγκόσμιου ΑΕΠ κατά 5% έως 20%, εκτίμηση που κάποιοι μάλιστα θεωρούν συντηρητική. Το αντίστοιχο κόστος αντιμετώπισης των κλιματικών αλλαγών ισοδυναμεί περίπου με το 1-2% του παγκόσμιου ΑΕΠ (για το έτος 2050).

Υπάρχει ένας καλός λόγος που ένα σημαντικό μέρος των χρημάτων πηγαίνει προς πράσινες κατευθύνσεις. Όπως έδειξε σχετική μελέτη στις ΗΠΑ, η τόνωση της

οικονομίας μέσω της διοχέτευσης δημόσιων πόρων σε πράσινες επενδύσεις, δημιουργεί περισσότερες θέσεις εργασίας απ' ό,τι αν τα χρήματα αυτά διοχετευτούν στην ιδιωτική κατανάλωση ή ακόμη χειρότερα σε παραδοσιακούς τομείς της οικονομίας, όπως π.χ. η πετρελαϊκή βιομηχανία.

Η πράσινη ανάπτυξη προβάλλει λοιπόν ως μία ασφαλιστική δικλίδα στη διασφάλιση των θέσεων εργασίας που απειλούνται ή και στη δημιουργία νέων ώστε να ξανακερδηθεί η αναπτυξιακή ορμή που απαιτείται για το ξεπέρασμα της κρίσης.

Αυτές οι θέσεις εργασίας αφορούν τομείς της οικονομίας που είτε δεν έχουν παραλύσει τελείως από το δηλητήριο της κρίσης είτε κρίνονται ως απαραίτητοι για την καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών. Δεν είναι τυχαίο λοιπόν που στην πρώτη γραμμή αυτής της νέας πολιτικής απασχόλησης βρίσκονται οι τομείς εκείνοι που μας οδηγούν σε μία οικονομία χαμηλής έντασης άνθρακα. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ), οι τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας, η οικολογική δόμηση και οι πράσινες μεταφορές φαντάζουν πια ως το μαγικό ραβδί που μπορεί να δώσει ελπίδα σε ένα κόσμο φοβισμένο και απαισιόδοξο.

Πολλά υποσχόμενες είναι και οι συναφείς δραστηριότητες που αφορούν την εναλλακτική διαχείριση των απορριμμάτων, τη βιολογική γεωργία, τα προϊόντα πράσινης χημείας, τον οικοτουρισμό και την προστασία της βιοποικιλότητας. Το πρόθεμα «πράσινο» μοιάζει να λειτουργεί ως θεραπεία στο καρκίνωμα που κατατρώνει τις σάρκες της οικονομίας.

Η «πράσινη» ανάπτυξη εισέβαλε εσχάτως δυναμικά και στην πολιτική αρένα. Όχι μόνο γιατί την υιοθέτησε ως βασικό προεκλογικό του μήνυμα το κυβερνών κόμμα, αλλά και γιατί, με ελάχιστες εξαιρέσεις, όλες οι πολιτικές δυνάμεις φαίνεται να ασπάζονται λίγο-πολύ τη νέα αναγκαιότητα. Και βέβαια η τάση αυτή δεν είναι μόνο εγχώρια. Από τον Ομπάμα, μέχρι τις δυναμικά αναπτυσσόμενες οικονομίες της Κίνας και της Ινδίας, το πράσινο καθορίζει το παρόν και προδιαγράφει το μέλλον.

Όπως βέβαια συμβαίνει συχνά, υπάρχουν πολλές αποχρώσεις του πράσινου. Η πράσινη ανάπτυξη της κυβέρνησης δεν ταυτίζεται πάντα με τα πράσινα οράματα των περιβαλλοντικών οργανώσεων. Μπορεί, για παράδειγμα, να υπάρχει κάποια συμφωνία για την ανάπτυξη των καθαρών πηγών ενέργειας, αλλά η εκτροπή του Αχελώου σίγουρα δεν είναι στις προτεραιότητες που μοιράζονται οι δύο πλευρές. Κάποιοι

πρασινοκόκκινοι πάλι θα ήθελαν μια «πράσινη» ανάπτυξη με περισσότερες κοινωνικές ευαισθησίες.

Όπως είπαμε όμως και στην αρχή, ας μην αναζητούμε το μαγικό ραβδί που θα μας λύσει όλα μας τα προβλήματα. Ας αρκεστούμε σ' αυτά που όντως μπορεί να προσφέρει σήμερα η «πράσινη» ανάπτυξη. Και δεν είναι λίγα. Το να μας βγάλει από το οικονομικό τέλμα και να αποτρέψει την κλιματική καταστροφή είναι ήδη πολύ σημαντικοί λόγοι για να θέλουμε να πετύχει αυτό το εγχείρημα.

Ας διαλέξουμε λοιπόν το πράσινο ως το χρώμα της ελπίδας και ο καθένας ας βάλει στον προσωπικό του καμβά την απόχρωση που επιθυμεί. Όσον αφορά αυτούς που στέκονται αυστηροί έως αρνητικοί στην ιδέα της «πράσινης» ανάπτυξης, θα ήθελα να τους απευθύνω απλώς ένα ερώτημα. Σκέφτεστε τίποτα καλύτερο;

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ», 25 Οκτωβρίου 2009, σ. 39.